

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή αριθ. 63307/09

È È και λοιποί κατά Ελλάδα

και 4 άλλες προσφυγές

(βλέπε παράρτημα)

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 28 Μαΐου 2013 σε επιτροπή με την εξής σύνθεση:

Elisabeth Steiner, *πρόεδρος*,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Λινός-Αλέξανδρος Σισιλιάνος, *δικαστές*,

και André Wampach, *αναπληρωτής γραμματέας τμήματος*.

Λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πάνω αναφερόμενες προσφυγές που κατατέθηκαν στις 5, 26, 19 Νοεμβρίου 2009, 8 Μαρτίου και 3 Μαΐου 2010 αντίστοιχα,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες που υποβλήθηκαν σε απάντηση από τις προσφεύγουσες,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Οι είκοσι οκτώ προσφεύγουσες, τα ονόματα των οποίων παρατίθενται στο παράρτημα, είναι Ελληνίδες υπήκοοι, οι οποίες εργάζονται ως βοηθοί νοσοκόμες στο Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Γεώργιος Γεννηματάς». Εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους Σ. Τζουβελόπουλο, Α. Μαθιουδάκη και Δ. Τζουβαλοπούλου, δικηγόρους του συλλόγου Αθηνών.

2. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κυρία Μ. Βέργου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά εκτέθηκαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

4. Στις 10 Ιανουαρίου 1994, οι προσφεύγουσες κατέθεσαν ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή με την οποία ζητούσαν να καταδικασθεί το νοσοκομείο να τους καταβάλει διάφορα ποσά για επιδόματα επί των μισθών τους, προσαυξημένα με τόκους.

5. Στις 29 Μαΐου 1997, το πρωτοδικείο έκανε εν μέρει δεκτή την αγωγή και διέταξε το νοσοκομείο να καταβάλει σε εκάστη προσφεύγουσα ένα μέρος των αιτούμενων ποσών (απόφαση αριθ. 6272/1997).

6. Στις 12 και 23 Νοεμβρίου 1997, τόσο οι προσφεύγουσες όσο και το νοσοκομείο άσκησαν αντίστοιχα έφεση.

7. Στις 28 Φεβρουαρίου 2002, το διοικητικό εφετείο Αθηνών έκανε δεκτή την έφεση του νοσοκομείου, εξέτασε εκ νέου την αγωγή και την απέρριψε (απόφαση αριθ. 836/2002).

8. Στις 7 Οκτωβρίου 2002, οι προσφεύγουσες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

9. Στις 9 Μαρτίου 2009, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση αναίρεσης. Ειδικότερα, σημείωσε ότι το αντικείμενο της διαφοράς για εκάστη προσφεύγουσα δεν υπερέβαινε το ποσό των 2.000.000 δραχμών (5.869 ευρώ περίπου). Συνεπώς, κατ'εφαρμογή του νόμου 2721/1999, η αίτηση αναίρεσης έπρεπε να κηρυχθεί απαράδεκτη. Το Συμβούλιο της Επικρατείας επεσήμανε επίσης την απουσία εξαιρετικών περιστάσεων (για παράδειγμα την πενία των ενδιαφερομένων) οι οποίες θα καθιστούσαν αναγκαία την εξέταση της αίτησης (απόφαση αριθ. 773/2009). Η εν λόγω απόφαση καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2009.

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο

10. Η παράγραφος 3 του άρθρου 53 του προεδρικού διατάγματος 18/1989, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 36 του νόμου 2721/1999 και όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του νόμου 2944/2001, είχε ως εξής:

«3. Δεν επιτρέπεται η άσκηση αίτησης αναιρέσεως όταν το ποσό της διαφοράς που άγεται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι κατώτερο από δύο εκατομμύρια δραχμές. (...) Κατ' εξαίρεση, ασκείται παραδεκτώσ αίτηση αναιρέσεως με αντικείμενο κατώτερο από το ανωτέρω ποσό, όταν προβάλλεται από τον διάδικο με συγκεκριμένους ισχυρισμούς που περιέχονται στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως ότι η επίλυση της διαφοράς έχει γι' αυτόν ευρύτερες οικονομικές ή δημοσιονομικές επιπτώσεις που δικαιολογούν την άσκηση της αίτησης (...)»

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

11. Επικαλούμενες το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, οι προσφεύγουσες παραπονούνται ότι οι εσωτερικές αποφάσεις που εκδόθηκαν στην υπόθεσή τους δεν ήταν δεόντως αιτιολογημένες. Παραπονούνται επίσης για τη διάρκεια της διαδικασίας.

12. Επικαλούμενες το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, παραπονούνται για παραβίαση του δικαιώματός τους για σεβασμό της περιουσίας τους για το λόγο ότι τα εσωτερικά δικαστήρια δεν τους επιδίκασαν τα αιτηθέντα ποσά. Επιπλέον, παραπονούνται υπό το πρίσμα της ίδιας διάταξης ότι η καθυστέρηση της διαδικασίας οδήγησε σε σημαντική υποτίμηση του αιτήματός τους.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

13. Λαμβανομένης υπόψη της ομοιότητας των προσφυγών ως προς τα πραγματικά περιστατικά και το ζήτημα ουσίας που θέτουν, το Δικαστήριο αποφασίζει να τις συνενώσει σε μία και μόνο απόφαση.

14. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δυνάμει του άρθρου 35 § 1 της Σύμβασης, δεν μπορεί να υποβληθεί ενώπιόν του υπόθεση «παρά μόνο εντός εξάμηνης προθεσμίας από την ημερομηνία της οριστικής εσωτερικής απόφασης». Επιπλέον, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, μπορεί να απορρίψει οποιαδήποτε προσφυγή θεωρεί απαράδεκτη κατ'εφαρμογή του εν λόγω άρθρου «σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας».

15. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει μάλιστα ότι ο κανόνας αυτός, ο οποίος αντικατοπτρίζει την επιθυμία των Συμβαλλόμενων Μερών περί μη προσβολής παλιών αποφάσεων μετά από ένα αόριστο διάστημα, εξυπηρετεί τα συμφέροντα όχι μόνο της Κυβέρνησης αλλά και της νομικής ασφάλειας ως ενδογενούς αξίας (*De Wilde, Ooms et Versyp κατά Βελγίου*, απόφαση της

28^{ης} Μαΐου 1970, série A no. 12, § 50), ενώ ανταποκρίνεται και στην ανάγκη να έχει ο ενδιαφερόμενος αρκετό διάστημα σκέψης προκειμένου να εκτιμήσει την δυνατότητα να καταθέσει προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου και να καθορίσει το περιεχόμενο αυτής (*Iordache κατά Ρουμανίας* (déc.), αριθ. 55092/00, 23 Μαρτίου 2004). Σημειώνει επίσης το χρονικό όριο του ελέγχου που ασκείται από το Δικαστήριο και επισημαίνει τόσο στους ιδιώτες όσο και στις αρχές του Κράτους την περίοδο πέραν της οποίας ο έλεγχος αυτός δεν είναι πλέον δυνατός (*Kadikis κατά Λετονίας* (αριθ. 2) (déc.), αριθ. 62393/00, 25 Σεπτεμβρίου 2003).

16. Η εξάμηνη προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την οριστική απόφαση στο πλαίσιο της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων (*Paul και Audrey Edwards κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (déc.), αριθ. 46477/89, 7 Ιουνίου 2011). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης επιβάλλει μόνο την εξάντληση ενδίκων μέσων που είναι διαθέσιμα και επαρκή για την επανόρθωση των επικαλούμενων παραβιάσεων. Σκοπός του άρθρου 35 είναι να δίδεται στα Συμβαλλόμενα Κράτη η ευκαιρία να προλαμβάνουν ή θεραπεύουν τις σε βάρος τους επικαλούμενες παραβιάσεις προτού αυτές υποβληθούν ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε ιδίως *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25803/94, § 74, CEDH 1999-V). Ο κανόνας του άρθρου 35 § 1 στηρίζεται στην υπόθεση ότι η εσωτερική έννομη τάξη προσφέρει ένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο για την επικαλούμενη παραβίαση των δικαιωμάτων ενός ατόμου δυνάμει της Σύμβασης (*Lakatos κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας* (déc.), αριθ. 42052/98, 23 Οκτωβρίου 2001). Ένα ένδικο μέσο είναι αποτελεσματικό εφόσον είναι διαθέσιμο τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών, ήτοι εφόσον είναι προσβάσιμο και ικανό να προσφέρει στον προσφεύγοντα τη θεραπεία των αιτιάσεων του και παρουσιάζει εύλογες προοπτικές ευδοκίμησης (*Sejdovic κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 56581/00, § 46, CEDH 2006-II).

17. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι αποστολή του δεν είναι να υποκαθιστά τα εθνικά δικαστήρια. Εναπόκειται καταρχήν στις εθνικές αρχές και, ιδίως στα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια δικαστήρια, να ερμηνεύουν την εσωτερική νομοθεσία (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Brualla Gómez de la Torre κατά Ισπανίας*, 19 Δεκεμβρίου 1997, § 31, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, *Edificaciones March Gallego S.A. κατά Ισπανίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 33, *Recueil* 1998-I, *Pérez de Rada Cavanilles κατά Ισπανίας*, 28 Οκτωβρίου 1998, § 43, *Recueil* 1998-VIII). Ο ρόλος του Δικαστηρίου περιορίζεται στο να εξακριβώνει τη συμβατότητα των επιπτώσεων της ερμηνείας προς τη Σύμβαση. Τούτο ισχύει ακόμα περισσότερο όσον αφορά την ερμηνεία από τα δικαστήρια των κανόνων δικονομικής φύσεως όπως οι προθεσμίες που διέπουν την κατάθεση εγγράφων ή την άσκηση ενδίκων μέσων (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Tejedor Garcia κατά Ισπανίας*, 16 Δεκεμβρίου 1997, § 31, *Recueil* 1997-VIII). Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, επιπλέον, ότι οι κανόνες σχετικά με τους τύπους και τις προθεσμίες που πρέπει να τηρούνται για την άσκηση ενός ενδίκου μέσου αποσκοπούν στη διασφάλιση μίας ορθής απονομής της δικαιοσύνης και του σεβασμού, ειδικότερα, της αρχής της νομικής ασφάλειας. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να αναμένουν την εφαρμογή αυτών των κανόνων (βλέπε *Agboni κατά Γερμανίας* (déc.), αριθ. 71759/01, 25 Σεπτεμβρίου 2006).

18. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην απόφασή του αριθ. 773/2009, το Συμβούλιο της Επικρατείας κήρυξε απαράδεκτη την αίτηση των προσφευγουσών για το λόγο ότι το αντικείμενο της διαφοράς για εκάστη προσφεύγουσα δεν υπερέβαινε το ποσό των 2.000.000 δραχμών (5.869 ευρώ περίπου). Συνεπώς, κατ'εφαρμογή του νόμου 2721/1999, η αίτηση αναίρεσης έπρεπε να κηρυχθεί απαράδεκτη. Το Συμβούλιο της Επικρατείας επεσήμανε επίσης την απουσία εξαιρετικών περιστάσεων (για παράδειγμα την πενία των ενδιαφερομένων) οι οποίες θα καθιστούσαν

αναγκαία την εξέταση της αίτησης (απόφαση αριθ. 773/2009). Κατά την ερμηνεία των διατάξεων του νόμου 2721/1999 του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι προσφεύγουσες δεν είχαν δικαίωμα άσκησης αίτησης αναίρεσης κατά της από 31 Δεκεμβρίου 2001 απόφασης του διοικητικού εφετείου.

19. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η αίτηση αναίρεσης που άσκησαν οι προσφεύγουσες ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν προδήλως καταδικασμένη να αποτύχει σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η εσωτερική απόφαση που επιλύει οριστικά τη διαφορά είναι η απόφαση αριθ. 836/2002 του διοικητικού εφετείου, η οποία εκδόθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2002, ήτοι πάνω από έξι μήνες πριν από τις 5, 26, 19 Νοεμβρίου 2009, 8 Μαρτίου και 3 Μαΐου 2010, ημερομηνίες κατάθεσης των αντίστοιχων προσφυγών (*Alexandre κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 33197/09, § 42, 20 Νοεμβρίου 2012). Το γεγονός ότι η Κυβέρνηση δεν υπέβαλε παρατηρήσεις επί του ζητήματος της εξάμηνης προθεσμίας δεν μπορεί να τροποποιήσει την κατάσταση (*Μπελαούζοφ και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 66296/01, § 38, 27 Μαΐου 2004).

20. Έπεται ότι οι προσφυγές είναι εκπρόθεσμες και πρέπει να απορριφθούν κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Συνενώνει τις προσφυγές,

Κηρύσσει απαράδεκτες τις προσφυγές.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Elisabeth Steiner

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αριθ.	Αριθ. προσφυγής	Κατατέθηκε στις	Όνοματεπώνυμο προσφεύγοντα Ημερομηνία γέννησης Τόπος κατοικίας	Εκπροσωπείται από
1	63307/09	05/11/2009		Σπύρος ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Αντώνιος ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Διονυσία ΤΖΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
2	66593/09	26/11/2009		Σπύρος ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Αντώνιος ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Διονυσία ΤΖΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

**ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL
TRANSLATION**

No. Φ.092.22/4188

3	66606/09	19/11/2009		Σπύρος ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Αντώνιος ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Διονυσία ΤΖΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
4	14360/10	08/03/2010		Σπύρος ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Αντώνιος ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Διονυσία ΤΖΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

**Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS**

**ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ TRADUCTION OFFICIELLE OFFICIAL
TRANSLATION**

No. Φ.092.22/4188

5	27248/10	03/05/2010		Σπύρος ΤΖΟΥΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ Αντώνιος ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ Διονυσία ΤΖΟΥΒΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 25 Ιουνίου 2013.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος

**Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS**